

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศเกือบทั้งหมดในโลกนี้จะมีระบบเศรษฐกิจเป็นแบบเปิด (open economy) โดยภาคต่างประเทศ (Export-Import--X-M) มีบทบาทสำคัญมากน้อยแตกต่างกันตามระดับการเปิดประเทศของแต่ละประเทศ ซึ่งพิจารณาได้จากสัดส่วนของการค้าระหว่างประเทศเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product--GDP) โดยการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นได้เพราะความสามารถในการผลิตสินค้าของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากความแตกต่างกันของปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยี ทำให้เกิดความต้องการซื้อสินค้าที่ประเทศไม่สามารถผลิตได้ หรือสินค้าต่างประเทศที่มีราคาถูกกว่าสินค้าในประเทศ ส่งผลให้มีการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันระหว่างประเทศ ทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศดีขึ้น เนื่องจากเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มีต่อสินค้าที่ไม่สามารถผลิตในประเทศได้อีกทั้งยังทำให้เกิดการลงทุน และการจ้างงานเพื่อผลิตสินค้าที่ประเทศตนได้เปรียบทางการค้า สุดท้ายจะส่งผลทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศขยายตัวเพิ่มมากขึ้น

ในส่วนของประเทศไทยก็เช่นกัน การค้าระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญต่อการเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจสูงมาก โดยเฉพาะภาคการส่งออก ซึ่งในปี พ.ศ. 2552 การส่งออกสินค้ามีมูลค่าสูงถึง 5.16 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นประมาณ 2 ใน 3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ดูตาราง 1)

ตาราง 1

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านอุปสงค์และอุปทาน ณ ราคาประจำปี ปี พ.ศ. 2552

(หน่วย: ล้านบาท)

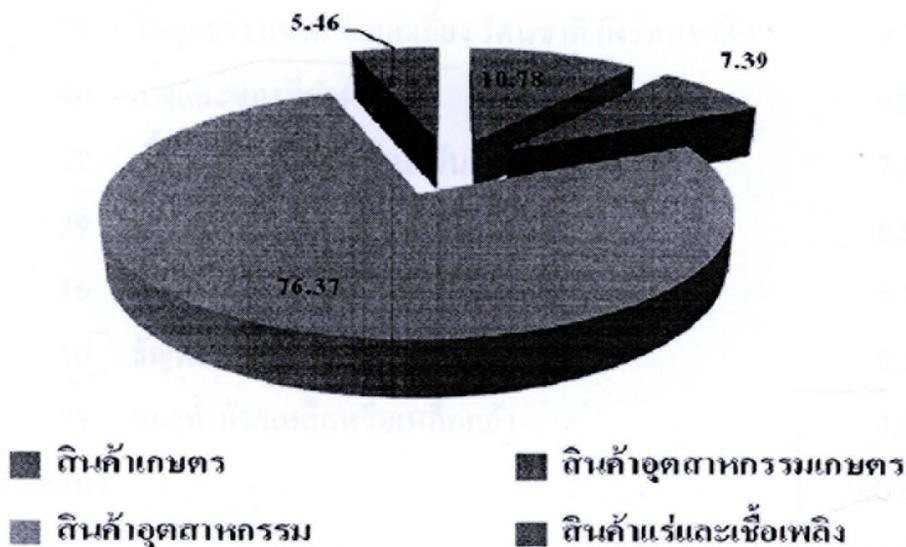
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	มูลค่า
การใช้จ่ายของครัวเรือน	4,974,825
การใช้จ่ายของรัฐบาล	1,202,702
การลงทุนสินทรัพย์ถาวร	2,208,398
ส่วนเปลี่ยนสินค้าคงเหลือ	-230,945
การส่งออกสินค้าและบริการ	6,194,229
- สินค้า	5,162,577
- บริการ	1,031,652
การนำเข้าสินค้าและบริการ	5,239,679
- สินค้า	4,489,919
- บริการ	749,760
อุปสงค์	9,109,530
ค่าสถิติคลาดเคลื่อน	-58,815
อุปทาน	9,050,715

ที่มา. จาก ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ไตรมาสที่ 2/2553, โดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553, ค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2553, จาก

http://www.nesdb.go.th/Portals/0/eco_datas/account/qgdp/data2_10/detail_Thai.pdf

จากตาราง 1 จะเห็นว่า ภาคการส่งออกมีความสำคัญกับเศรษฐกิจของประเทศไทย เมื่อพิจารณาข้อมูลโครงสร้างการส่งออกสินค้า (ดูภาพ 1) พบว่า ส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรม (manufacturing products) โดยปี พ.ศ. 2552 มูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมในรูปเงินดอลลาร์สหรัฐฯ มีสัดส่วนร้อยละ 76.37 ของการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย เป็นที่น่าสังเกตว่า สินค้าส่งออกที่มีมูลค่าสูงเป็น 10 อันดับแรก ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2552 เป็นสินค้าอุตสาหกรรมถึง 7 รายการ ยกเว้นเพียง

3 รายการที่ไม่ใช่สินค้าอุตสาหกรรม ได้แก่ (1) เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ (2) ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำ และ (3) ธัญพืช (ดูตาราง 2) สำหรับตลาดส่งออกที่สำคัญของสินค้าอุตสาหกรรม ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศญี่ปุ่น เขตบริหารพิเศษฮ่องกง เครือรัฐออสเตรเลีย รวมถึงสหภาพยุโรปและภูมิภาคอาเซียน (ดูตาราง 3) ทั้งนี้สำหรับตลาดญี่ปุ่น สินค้าส่งออกอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ สินค้าหมวดเครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า สินค้าหมวดเครื่อง-อุปกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักรกลฯ สินค้าหมวดยาง และของที่ทำได้ด้วยยาง เป็นต้น (ดูตาราง 4)

ภาพ 1 สัดส่วน (%) โครงสร้างสินค้าส่งออกของประเทศไทยในรูปแบบเงินดอลลาร์สหรัฐ ปี พ.ศ. 2552

ที่มา. จาก โครงสร้างสินค้าส่งออกของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2552, โดย ศูนย์เทคโนโลยี-สารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2553ก, ค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2553, จาก http://www.ops3.moc.go.th/export/struct_export/report.asp

ตาราง 2

สินค้าส่งออก 10 อันดับแรกของไทยเรียงตามมูลค่าการส่งออก ตามระบบฮาร์โมนิไนซ์
(Harmonized Commodity Description and Coding System--HS) ระดับ 2 หลัก ปี พ.ศ.

2552 (หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

อันดับที่	HS	สินค้า	มูลค่า
1	84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักรฯ	26,232.63
2	85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้าฯ	22,379.61
3	87	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถรางฯ	11,994.03
4	71	ไข่มุกธรรมชาติ ไข่มุกเลี้ยง รัตนชาติ กึ่งรัตนชาติฯ	9,761.28
5	40	ยางและของที่ทำด้วยยาง	9,015.40
6	27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ฯ	7,787.14
7	39	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	6,812.71
8	16	ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำฯ	5,383.21
9	10	ธัญพืช	5,302.41
10	73	ของทำด้วยเหล็กหรือเหล็กกล้า	4,015.49
รวม 10 รายการ			108,683.96
อื่น ๆ			43,737.87
รวมทั้งสิ้น			152,421.83

ที่มา. จาก สินค้าส่งออก 10 อันดับแรกของไทยเรียงตามมูลค่าการส่งออก ตามระบบฮาร์โมนิไนซ์ ระดับ 2 หลัก ปี พ.ศ. 2552, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2553จ, ค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2553, จาก http://www.ops3.moc.go.th/hs/export_country/report.asp

ตาราง 3

ตลาดส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม 10 อันดับแรกของไทย ปี พ.ศ. 2552

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

อันดับที่	ประเทศ	มูลค่า
1	สหรัฐอเมริกา	12,539.86
2	จีน	11,833.83
3	ญี่ปุ่น	11,452.33
4	ฮ่องกง	8,697.13
5	ออสเตรเลีย	7,804.18
6	มาเลเซีย	5,441.65
7	สิงคโปร์	5,181.78
8	อินโดนีเซีย	3,795.55
9	เวียดนาม	3,577.55
10	สวีตเซอร์แลนด์	3,083.01
รวม 10 ประเทศ		73,406.87
อื่น ๆ		42,998.95
รวมทุกประเทศ		116,405.83

ที่มา. จาก ตลาดส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม 10 อันดับแรกของไทย ปี พ.ศ. 2552, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2553, ค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2553, จาก http://www.ops3.moc.go.th/menucomth/export_topn_re/report.asp

ตาราง 4

สินค้าอุตสาหกรรม 10 อันดับแรกของไทยที่ส่งออกไปประเทศญี่ปุ่น เรียงตามมูลค่าการส่งออก ตามระบบฮาร์โมนไนซ์ (HS) ระดับ 2 หลัก ปี พ.ศ. 2552

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

อันดับที่	HS	สินค้า	มูลค่า
1	85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้าฯ	3,248.85
2	84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักรกลฯ	2,316.12
3	40	ยางและของที่ทำได้ด้วยยาง	777.84
4	90	อุปกรณ์และเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์ฯ	742.75
5	39	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	730.25
6	87	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถรางฯ	459.06
7	76	อะลูมิเนียมและของทำด้วยอะลูมิเนียม	405.87
8	73	ของทำด้วยเหล็กหรือเหล็กกล้า	350.63
9	94	เฟอร์นิเจอร์ เติง ฟูก ฐานรองฟูก เบาะฯ	245.93
10	33	เอสเซนเชียลออยล์และเรซินอยด์ เครื่องหอมฯ	241.34
รวม 10 รายการ			9,518.71
อื่น ๆ			6,203.48
รวมทั้งสิ้น			15,722.19

ที่มา. จาก สินค้าอุตสาหกรรม 10 อันดับแรกของไทยที่ส่งออกไปประเทศญี่ปุ่น เรียงตามมูลค่าการส่งออก ตามระบบฮาร์โมนไนซ์ (HS) ระดับ 2 หลัก ปี พ.ศ. 2552, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2553ช, ค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2553, จาก http://www.ops3.moc.go.th/hs/export_country/report.asp

อย่างไรก็ตาม ในรอบทศวรรษ (พ.ศ. 2542-2552) ที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น การรวมตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาคต่าง ๆ เกิดขึ้นจำนวนมาก และด้วยความล่าช้าที่เกิดจากความยุ่งยากในการเจรจาการค้าหลายฝ่ายหรือพหุภาคี (multilateral trade

negotiation) ได้แก่ การเจรจาในกรอบขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization--WTO) ที่ประเทศภาคีมีหลายฝ่ายไม่สามารถเจรจาดกลงกันได้ภายใต้ฉันทามติ (consensus) ซึ่งเป็นหลักการปฏิบัติของกระบวนการตัดสินใจของประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก เป็นผลให้ประเทศต่าง ๆ หันมาจับคู่เจรจการค้าสองฝ่ายหรือทวิภาคี (bilateral trade negotiation) หรือในระดับภูมิภาค (plurilateral trade negotiation) มากขึ้น

ในส่วนประเทศไทยได้มีการลงนามจัดทำเขตการค้าเสรี (Free Trade Area--FTA) เพื่อให้เกิดการเปิดเสรีทางการค้าเพิ่มขึ้น อันเป็นกลยุทธ์ในการบุกตลาดการค้าระหว่างประเทศ หลายประเทศในแถบเอเชียได้ใช้ความพยายามในการเจรจการค้าเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรี สำหรับประเทศไทยนั้นทางกระทรวงพาณิชย์ได้กำหนดให้การทำเขตการค้าเสรีเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญของกระทรวง ซึ่งเขตการค้าเสรีจะมีบทบาทสำคัญในการเป็นกลไกเพื่อการขยายตลาดส่งออกให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และประเทศไทยสามารถนำมาใช้ปรับตัวให้เข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างทันที่ นอกจากนี้ FTA ยังนับว่าเป็นเครื่องมือทางการค้าที่ประเทศต่าง ๆ ใช้เพื่อขยายโอกาสในการค้า สร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจ พร้อม ๆ กับเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านราคาให้แก่สินค้าของตน เนื่องจากสินค้าที่ผลิตใน FTA จะถูกเก็บภาษีขาเข้าในอัตราที่ต่ำกว่าสินค้าที่ผลิตในประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สมาชิก FTA จึงทำให้สินค้าที่ผลิตภายในกลุ่ม ได้เปรียบในด้านราคามากกว่าสินค้าจากประเทศนอกกลุ่ม ทั้งนี้ประเทศคู่สัญญา FTA สามารถเจรจากันได้ว่า แต่ละประเทศจะลดภาษีให้แก่กันในการสินค้านำเข้า ไร่บ้าง ระดับอัตราภาษีที่จะลด และช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการลดภาษี และนอกจากเรื่องของการลดภาษีในสินค้า (goods) แล้ว ยังหมายความรวมถึงการบริการ การลงทุน และความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ ด้วย อาทิ การลดปัญหาอุปสรรคทางการค้าต่าง ๆ ดังนั้น โดยในความหมายกว้าง ๆ ของเขต FTA ก็คือการพยายามให้เกิดเสรีทั้งการค้าขายสินค้า บริการ การลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประเทศคู่เจรจาให้มีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น

การเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA) ในปัจจุบัน จึงนับว่ามีบทบาทอย่างมากต่อการค้าระหว่างประเทศในอนาคต โดยจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเชิงพลวัตต่อเศรษฐกิจไทยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว อีกทั้งจะเป็นการเพิ่มพันธมิตรนอกเหนือจากกลุ่มอาเซียน อันจะเกื้อกูลกันและแบ่งปันผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจระหว่างกันและกัน ซึ่งความ-

เปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลในทางที่สรรสร้างให้เกิดประโยชน์นานาประการต่อประเทศ โดยประโยชน์ของ FTA นั้นจะช่วยขยายการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิก ภายในกลุ่มให้เพิ่มขึ้น และ มีการขยายความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างกัน ในระยะยาว โดยแต่ละประเทศจะเน้นการผลิตหรือลงทุนเฉพาะในสินค้าและบริการที่ ประเทศตนมีความได้เปรียบเมื่อมีการลด/ยกเลิกข้อกีดกัน อีกทั้งเป็นการสร้างพันธมิตร ซึ่งจะช่วยเพิ่มอำนาจในการเจรจาต่อรองกับประเทศอื่น ๆ รวมถึงจะเป็นการสร้าง แรงจูงใจให้มีการเคลื่อนย้ายทุนจากภายนอกเข้ามายังประเทศไทย เพราะการมีเขตการค้า เสรีทำให้เศรษฐกิจของประเทศในกลุ่มมีความเชื่อมโยงกัน ทำให้มีตลาดที่มีขนาดใหญ่ ขึ้นกว่าเดิมและมีกำลังซื้อมากขึ้น นอกจากนี้ การขจัดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุน ระหว่างกัน นำไปสู่ต้นทุนการผลิตที่ลดลง ส่งผลให้สินค้าส่งออกของไทยสามารถ แข่งขันในตลาดโลกได้เพิ่มมากขึ้น

ความตกลง FTA ต่าง ๆ ที่ประเทศไทยได้ลงนาม เช่น เขตการค้าเสรีอาเซียนหรือ อาฟต้า (ASEAN Free Trade Agreement--AFTA) เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China Free Trade Agreement) ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (Thailand-Australia Free Trade Agreement--TAFTA) ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้น ไทย-นิวซีแลนด์ (Thailand-New Zealand Closer Economic Partnership--TNZCEP) รวมทั้งความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิด ไทย-ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement--JTEPA) ซึ่ง JTEPA ที่เริ่มมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 เป็นความตกลงที่มีความสำคัญมากเนื่องจากญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์ ทางเศรษฐกิจกับประเทศไทยสูงมากทั้งในด้านการค้าและการลงทุน และยังเป็นตลาด ส่งออกที่สำคัญของสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศไทย

ด้วยเหตุที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของสินค้าอุตสาหกรรมของไทย รวมถึงประเทศไทยได้มีการลงนาม JTEPA กับญี่ปุ่นที่เริ่มมีผลใช้บังคับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 มาแล้ว จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาถึงการขยายตัวของการส่งออกสินค้า อุตสาหกรรมไปยังประเทศญี่ปุ่นทั้งในช่วงก่อนและหลังมีความตกลงฯ พร้อมทั้ง พิจารณาระบวนการเปิดการค้าเสรี มาตรการด้านภาษี รวมถึงมาตรการและประเด็นที่ สำคัญภายใต้ความตกลงฯ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพิจารณาโอกาสในการเพิ่มปริมาณ

การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยภายใต้ JTEPA และเพื่อประโยชน์ในการวางแผนนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมในอนาคต อันจะนำไปสู่การพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมของไทยอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อวิเคราะห์การขยายตัวของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไปยังประเทศญี่ปุ่น ก่อนและหลังมีความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิด ไทย-ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement--JTEPA)

ขอบเขตของการศึกษา

1. ศึกษาโครงสร้างการส่งออก การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในภาพรวมทุกอุตสาหกรรมและแยกเป็นรายกลุ่มอุตสาหกรรม ทั้งก่อนมีความตกลงฯ (พ.ศ. 2549-2550) และหลังมีความตกลงฯ (พ.ศ. 2551-2552)
2. ศึกษาเปรียบเทียบการขยายตัวของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไปยังประเทศญี่ปุ่น โดยวิธีการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share analysis--CMS) ทั้งก่อนมีความตกลงฯ (พ.ศ. 2549-2550) และหลังมีความตกลงฯ (พ.ศ. 2551-2552)
3. ศึกษาการส่งออกเฉพาะหมวดสินค้าอุตสาหกรรมของไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น ในรูปเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ตามระบบระบบฮาร์โมนไนซ์ (Harmonized Commodity Description and Coding System--HS) ระดับ 2 หลัก โดยศึกษาในสินค้า 10 อันดับแรก เรียงตามมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2552 ได้แก่ เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้าฯ (พิกัด 85) เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักรกลฯ (พิกัด 84) ยางและของที่ ทำด้วยยาง (พิกัด 40) อุปกรณ์และเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์ฯ (พิกัด 90) พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก (พิกัด 39) ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟ หรือรางรถรางฯ (พิกัด 87) อะลูมิเนียมและของทำด้วยอะลูมิเนียม (พิกัด 76) ของทำด้วย

เหล็กหรือเหล็กกล้า (พิกัด 73) เฟอร์นิเจอร์ เคียง พุก ฐานรองพุก เบาะฯ (พิกัด 94) และ
เอสเซนเชียลออยล์และเรซินอยด์ เครื่องหอมฯ (พิกัด 33)

สมมติฐานของการศึกษา

1. ปัจจัยที่มีผลการขยายตัวของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ การขยายตัวของตลาดญี่ปุ่น ส่วนประกอบของสินค้าที่ประเทศส่งออก และความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย
2. ภายหลังจากมี JTEPA บทบาทของปัจจัยด้านความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไทยไปยังประเทศญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นมากกว่าเมื่อเทียบกับก่อนมี JTEPA

วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ซึ่งได้แบ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาออกเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลตัวเลขมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศไทย ที่ใช้ในการวิเคราะห์โครงสร้างการส่งออก การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทย รวบรวมจากฐานข้อมูลของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร
2. ข้อมูลตัวเลขมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่นที่ใช้ในการคำนวณส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) รวบรวมจาก Global Trade Atlas Navigator

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด วัตถุประสงค์ของ JTEPA มาตรการด้านภาษี รวมถึงมาตรการและประเด็นที่สำคัญอื่น ๆ โครงสร้างการส่งออก การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยที่ส่งไปประเทศญี่ปุ่นในภาพรวมทุกอุตสาหกรรมและแยกเป็นรายกลุ่มอุตสาหกรรม ทั้งก่อนและหลังมีความตกลงฯ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2549-2552 โดยการรวบรวม สรุป และวิเคราะห์ข้อมูล

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) ทำการศึกษาโดยวิธีการวิเคราะห์ ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share analysis--CMS) วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง มูลค่าการส่งออกเฉพาะหมวดสินค้าอุตสาหกรรมของไทยไปยังประเทศญี่ปุ่นในรูปเงิน ดอลลาร์สหรัฐฯ ตามระบบระบบฮาร์โมนิซ (Harmonized Commodity Description and Coding System--HS) ระดับ 2 หลัก โดยศึกษาในสินค้า 10 อันดับแรกเรียงตามมูลค่า การส่งออกในปี พ.ศ. 2552 โดยแยกศึกษาเป็น 2 กรณี คือ *กรณีแรก* พิจารณามูลค่า การส่งออกของสินค้าแต่ละชนิดเพื่อจำแนกสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการส่งออก โดยแยกผลกระทบได้เป็น 2 ส่วน คือ ผลด้านการขยายตัวของตลาดญี่ปุ่น และผลด้าน ความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่ส่งออก *กรณีที่สอง* พิจารณามูลค่ารวมของ การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทั้ง 10 ชนิดสินค้า โดยแยกผลกระทบได้เป็น 3 ส่วน คือ ผลด้านการขยายตัวของตลาดญี่ปุ่น ผลด้านส่วนประกอบของสินค้าที่ประเทศนั้นส่งออก และผลด้านความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่ส่งออก

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ หรือ การศึกษาส่วนเปลี่ยนแปลงการส่งออก ของประเทศหนึ่ง ตามแนวคิดของ Leamer and Stern (1970, pp. 171-182) ซึ่งจะมีการ พิจารณามูลค่าการส่งออกใน 2 ช่วงเวลา ที่ต้องการศึกษา ได้กำหนดนิยามของ ตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

V_i = มูลค่าการส่งออกสินค้า i ไปยังประเทศญี่ปุ่นของประเทศไทยในปีที่ 1

V'_i = มูลค่าการส่งออกสินค้า i ไปยังประเทศญี่ปุ่นของประเทศไทยในปีที่ 2

r = อัตราการขยายตัวของการนำเข้าโดยรวมของญี่ปุ่นจากปีที่ 1 ถึงปีที่ 2

r_i = อัตราการขยายตัวของการนำเข้าของญี่ปุ่นในสินค้า i จากปีที่ 1 ถึงปีที่ 2

กรณีที่ 1 วิเคราะห์การขยายตัวของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไปญี่ปุ่น
พิจารณารายสินค้า (เรียงลำดับจากสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกสูงสุด)
มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$V'_i - V_i = r_i V_i + (V'_i - V_i - r_i V_i)$$

กรณีที่ 2 วิเคราะห์การขยายตัวของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไปญี่ปุ่น โดย
พิจารณาจากมูลค่ารวมของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทั้ง 10 ชนิดสินค้าที่มีมูลค่า
สูงสุดของไทย มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$V'_{..} - V_{..} = (rV_{..}) + \sum_i (r_i - r) V_i + \sum_i (V'_i - V_i - r_i V_i)$$

โดย

$V_{..}$ = มูลค่าการส่งออกรวมของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทั้ง
10 ชนิดสินค้าไปยังประเทศญี่ปุ่น ในปีที่ 1

$V'_{..}$ = มูลค่าการส่งออกรวมของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทั้ง
10 ชนิดสินค้าไปยังประเทศญี่ปุ่นในปีที่ 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

JTEPA (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement) คือ ความตกลง
หุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิด ไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งหมายถึงคือการค้าที่ประเทศไทยได้มีการตกลงกับ

ประเทศญี่ปุ่นเกี่ยวกับการเปิดเสรีและอำนวยความสะดวกให้แก่การค้าสินค้าและบริการ
ระหว่างกัน รวมถึงความร่วมมือระหว่างกันในสาขาต่าง ๆ

สินค้าอุตสาหกรรม หมายถึง สินค้าตามระบบ HS ระดับ 2 หลัก ตั้งแต่รหัส 28-99
โดยมีรายละเอียดดังนี้ (กรมศุลกากร, 2551)

- HS 28 หมายถึง เคมีภัณฑ์อนินทรีย์ฯ
- HS 29 หมายถึง เคมีภัณฑ์อินทรีย์ฯ
- HS 30 หมายถึง ผลิตภัณฑ์ทางเภสัชกรรม
- HS 31 หมายถึง ปุ๋ย
- HS 32 หมายถึง สิ่งสกัดที่ใช้ฟอกหนังหรือย้อมสีฯ
- HS 33 หมายถึง เอสเซนเชียลออยล์และเรซินอยด์ เครื่องหอมฯ
- HS 34 หมายถึง สบู่ สารอินทรีย์ที่เป็นตัวลดแรงตึงผิว สิ่งปรุงแต่งที่ใช้ซักล้างฯ
- HS 35 หมายถึง สารแอลบูมินอยด์ โมดิไฟด์สตาร์ช กาว เอนไซม์
- HS 36 หมายถึง วัตถุระเบิด ผลิตภัณฑ์จำพวกดอกไม้เพลิงฯ
- HS 37 หมายถึง ของที่ใช้ในการถ่ายรูปหรือถ่ายภาพยนตร์
- HS 38 หมายถึง เคมีภัณฑ์เบ็ดเตล็ด
- HS 39 หมายถึง พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก
- HS 40 หมายถึง ยางและของทำด้วยยาง
- HS 41 หมายถึง หนังดิบและหนังฟอก
- HS 42 หมายถึง เครื่องหนัง เครื่องอาน และเครื่องเทียมลากฯ
- HS 43 หมายถึง หนังเฟอร์เฟอร์เทียม และผลิตภัณฑ์ของของดังกล่าว
- HS 44 หมายถึง ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้
- HS 45 หมายถึง ไม้ก๊อกและของทำด้วยไม้ก๊อก
- HS 46 หมายถึง ผลิตภัณฑ์ทำด้วยฟาง ทำด้วยแอสพาร์โต หรือวัตถุถักสานฯ
- HS 47 หมายถึง เชื้อไม้หรือเชื้อที่ได้จากวัตถุจำพวกเส้นใยเซลลูโลสอื่น ๆ ฯ
- HS 48 หมายถึง กระดาษและกระดาษแข็ง ของทำด้วยเยื่อกระดาษฯ
- HS 49 หมายถึง หนังสือที่พิมพ์เป็นเล่ม หนังสือพิมพ์ รูปภาพฯ
- HS 50 หมายถึง ไหม

- HS 51 หมายถึง ขนแกะ ขนละเอียดหรือขนหยาบของสัตว์ฯ
- HS 52 หมายถึง ฝ้าย
- HS 53 หมายถึง เส้นใยสิ่งทอจากพืชอื่น ๆ
- HS 54 หมายถึง ใยยาวประดิษฐ์ แถบและวัตถุทอประดิษฐ์ที่คล้ายกัน
- HS 55 หมายถึง เส้นใยสั้นประดิษฐ์
- HS 56 หมายถึง แวคคิง ผ้าสักหลาดและผ้าไม่ทอ ด้ายชนิดพิเศษฯ
- HS 57 หมายถึง พรหมและสิ่งทอปูพื้นอื่น ๆ
- HS 58 หมายถึง ผ้าทอชนิดพิเศษ ผ้าสิ่งทอที่ทำปูแบบทพด์ ผ้าลูกไม้ฯ
- HS 59 หมายถึง ผ้าสิ่งทอ ที่อานซึม เคลือบ หุ้มหรืออัดเป็นชั้นฯ
- HS 60 หมายถึง ผ้าถักแบบนิตหรือแบบโครเชต์
- HS 61 หมายถึง เครื่องแต่งกายถักแบบนิตหรือ โครเชต์ฯ
- HS 62 หมายถึง เครื่องแต่งกายที่ไม่ได้ถักแบบนิตหรือ โครเชต์ฯ
- HS 63 หมายถึง ของทำด้วยสิ่งทอที่จัดทำแล้วอื่น ๆ เสื้อผ้าที่ใช้แล้วฯ
- HS 64 หมายถึง รองเท้า สนับแข้งและของที่คล้ายกันฯ
- HS 65 หมายถึง เครื่องสวมศีรษะและส่วนประกอบของเครื่องสวมศีรษะ
- HS 66 หมายถึง ร่ม ร่มปีกกันแดดฯ
- HS 67 หมายถึง ขนแข็งและขนอ่อนของสัตว์ปีกที่จัดเตรียมแล้วฯ
- HS 68 หมายถึง ของทำด้วยหิน พลาสติกอร์ ซีเมนต์ แอสเบสทอสฯ
- HS 69 หมายถึง ผลิตภัณฑ์เซรามิก
- HS 70 หมายถึง แก้วและเครื่องแก้ว
- HS 71 หมายถึง ไข่มุกธรรมชาติ ไข่มุกเลี้ยง รัตนชาติ กึ่งรัตนชาติฯ
- HS 72 หมายถึง เหล็กและเหล็กกล้า
- HS 73 หมายถึง ของทำด้วยเหล็กหรือเหล็กกล้า
- HS 74 หมายถึง ทองแดงและของทำด้วยทองแดง
- HS 75 หมายถึง นิกเกิลและของทำด้วยนิกเกิล
- HS 76 หมายถึง อะลูมิเนียมและของทำด้วยอะลูมิเนียม
- HS 78 หมายถึง ตะกั่วและของทำด้วยตะกั่ว

- HS 79 หมายถึง สังกะสีและของทำด้วยสังกะสี
- HS 80 หมายถึง ดีบุกและของทำด้วยดีบุก
- HS 81 หมายถึง โลหะสามัญชนิดอื่น ๆ
- HS 82 หมายถึง เครื่องมือ เครื่องใช้ ของใช้มีคม ซ้อนและส้อม ๆ
- HS 83 หมายถึง ของเบ็ดเตล็ดทำด้วยโลหะสามัญ
- HS 84 หมายถึง เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร ๆ
- HS 85 หมายถึง เครื่องจักร ไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า ๆ
- HS 86 หมายถึง หัวจักรของรถไฟหรือรถราง รถที่เดินบนราง ๆ
- HS 87 หมายถึง ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรถราง ๆ
- HS 88 หมายถึง อากาศยาน ยานอวกาศและส่วนประกอบ ๆ
- HS 89 หมายถึง เรือ และสิ่งก่อสร้างลอยน้ำ
- HS 90 หมายถึง อุปกรณ์และเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์ ๆ
- HS 91 หมายถึง นาฬิกาชนิดคล็อกและชนิดวอตช์ ๆ
- HS 92 หมายถึง เครื่องดนตรี รวมทั้งส่วนประกอบ ๆ
- HS 93 หมายถึง อาวุธและกระสุน รวมทั้งส่วนประกอบ ๆ
- HS 94 หมายถึง เฟอร์นิเจอร์ เติง ฟูก ฐานรองฟูก เบาะ ๆ
- HS 95 หมายถึง ของเล่น ของเล่นเกมและของใช้ในการเล่นกีฬา ๆ
- HS 96 หมายถึง ผลิตภัณฑ์เบ็ดเตล็ด
- HS 97 หมายถึง ศิลปกรรม ของที่นักสะสมรวบรวม และ โบราณวัตถุ
- HS 99 หมายถึง สินค้าอื่น ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการศึกษาในครั้งนี้ อาจจะช่วยในการวิเคราะห์หาศักยภาพของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม

2. ใช้เป็นแนวทางเบื้องต้นสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลภาคอุตสาหกรรม สามารถกำหนดแนวนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ป้องกัน หรือลดผลกระทบอันเกิดจาก JTEPA ในภาคอุตสาหกรรมได้อย่างเหมาะสม